

– принцип відкритості – світ знань постає перед учасниками методичної роботи як головна особистісна цінність, коли істина не дається в готовому вигляді, а інформації надається контекст відкриття.

Особливим чином структуровані знання заново відкриваються учасниками методичного процесу. Структурування змісту інформації на основі названих принципів стимулює самоорганізовану творчість педагогів. Креативний підхід до організації методичної роботи забезпечує активну творчу позицію особистості. Активність як засіб перетворення ситуації пізнання в ситуацію саморозвитку і самоорганізації особистості стимулює стан самоорганізованої педагогічної творчості.

Креативний підхід до методичного процесу реалізується через діалог в системі відносин його учасників, в якому відбувається розкриття креативного потенціалу кожного педагога. Креативний підхід до організації методичної роботи ліцею – це пусковий механізм перетворення суб’єкта методичної діяльності на активного учасника та організатора пізнавального процесу. Він дозволяє реалізувати внутрішні спонукання суб’єкта, здатного в проблемних ситуаціях рефлексувати, оцінювати події, проявляти нестандартність дій при вирішенні професійних проблем. Особливості креативного підходу до організації методичної роботи виявляються:

– в організації педагогічної діяльності у формі діалогу, моделюванні спільного пошуку його учасників у вирішенні навчальної проблеми;

– при діалогічному спілкуванні, прояви аутентичності і креативності як природних форм здібностей педагогів;

– в подоланні формалізму взаємодії учасників методичної діяльності, коли вони потрібні як особистості, а їх внутрішній світ стає частиною її змісту;

– в засвоєнні нової інформації за допомогою аутентичної мови через призму особистісного досвіду, емоційних переживань, індивідуального сприйняття, рефлексії.

Креативний підхід в організації методичної роботи можливий у тому випадку, якщо підвищення кваліфікації стає формою життя, спонуканням до креативних дій, коли створюються умови для професійного зростання кожного педагога. Цей підхід направлений: на забезпечення якості освітнього процесу; -впровадження креативних технологій, які дозволяють учасникам перебувати в полі професійного змісту і діяльності в ролі суб’єктів освітнього процесу; засвоєння професійного досвіду, при якому норми та зразки стають мотивами професійної поведінки та діяльності; створення авторських програм, що визначають професійно-особистісне самовираження і самоствердження педагогів.

Креативний підхід у методичній роботі забезпечує створення суб’єктивно і об’єктивно нових ідей, нестандартних способів вирішення професійних завдань, відкритість до педагогічних інновацій.

Висновок. Методична робота, організована на креативних засадах діяльності її учасників, створює креативне середовище, в якій є всі умови для прояву педагогічної творчості, нестандартного вирішення професійних проблем і створення педагогічних інновацій. При організації методичної роботи необхідно включити кожного педагога в конструктивну діяльність, бо тільки в активній діяльності розвиваються креативні здібності, реалізується креативний підхід до вирішення професійних проблем.

Література

1. Кондрашова Л.В. Высшая школа и Болонский процесс: реалии и перспективы/ Лидия Валентиновна Кондрашова. – Кривой Рог, 2007
2. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка/ Под ред. чл.корр. АН СССР Н.Ю.Шведовой. – 18 изд.- М.: Русский язык, 1987
3. Савельева С.С. Педагогические условия формирования профессиональной компетентности учителя в образовательном процессе вуза: автореф. дис. ... канд. пед. наук/ С.С.Савельева. – Рязань, 2007

Аннотация. В статье дается теоретическое обоснование креативному подходу к организации методической работы лицея, раскрывается его развивающий потенциал.

Ключевые слова: методическая работа, креативный подход, профессионализм

Summary: The theoretic grounding of the creative approach to the liceum's methodic work organization is given in the article, its creative potential is revealed.

Key words: methodic work, creative approach, professionalism.

Надійшла до редколегії 08.08.2011 р.

УДК 371.132

Смалиус Л. Н.

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Анотація. Стаття присвячена проблемі використання духовних надбань О. С. Захаренка у процесі підготовки фахівців психологічних спеціальностей. Ідея всебічного розвитку особистості переростає у необхідність формування пізнавальної мотивації студентів на шляху оволодіння фахом. Особистісний, розвиток, самовдосконалення сприятимуть формуванню навичок професійного самовдосконалення.

Ключові слова: підготовка фахівців, студенти, самовдосконалення.

У сучасній вищій школі проблема саморозвитку та самореалізації набуває особливої актуальності. В процесі оволодіння професією майбутнім фахівцям доцільно розвивати прагнення до самовдосконалення, до досягнення високого рівня свідомості і самопізнання, вироблення здатності до самооцінки та саморозвитку. Освоєння таких умінь сприятиме усвідомленню рівня відповідності їх особистих та професійних якостей запитам суспільства [5, 45]. Особливо важливим це є для реалізації професійної діяльності практичних психологів. На сьогодні зростає потреба у кваліфікованих фахівцях-психологах, здатних до реалізації професійних вмінь у різних сферах людської діяльності. Майстерність психолога полягає в умінні швидко і якісно допомогати: діагностувати, корегувати, розвивати, консультувати, здійснювати психопрофілактичну та просвітницьку діяльність.

Умови та особливості суспільного життя ставлять жорсткі вимоги до компетентності, професіоналізму, поведінки, культури і мислення психолога-практика. Тому підвищується рівень вимог до професійної та особистісної підготовки у системі вищої школи майбутнього фахівця в галузі практичної психології. Результати професійних впливів на людину пов'язані із загальноособистісним розвитком суб'єкта психологічної діяльності. Адже цілі, зміст і характер роботи, методи, які він застосовує в процесі вирішення професійних завдань, значною мірою визначаються особистістю психолога. Тому практичний психолог повинен реалізувати свою психологічну підготовку у ставленні до себе для того, щоб потім успішно працювати з іншими людьми.

Метою даної статті є визначення педагогічних засад професійного становлення майбутніх психологів шляхом формування особистих якостей. Важливою складовою професійного становлення майбутніх фахівців у галузі психології є система їх самовдосконалення в процесі фахової підготовки. Адже воно передбачає професійний саморозвиток впродовж життя.

Самовдосконалення сприяє формуванню мотивації, шляхів та засобів професійної реалізації та самореалізації. Засвоєння теоретичних знань та оволодіння практичними навичками професійного самовдосконалення майбутніх психологів підвищує не лише ефективність навчальної діяльності, а і їх прагнення до саморозвитку та самоствердження. Саме такий підхід забезпечує ефективність професійної діяльності психолога впродовж усього життя. Вивчення проблеми професійного вдосконалення займались Б. Г. Ананьєв, Н. В. Кузьміна, О. С. Анісімов, О. А. Дубасенюк. Ідеї самовиховання та самонавчання як складових всебічного розвитку особистості знаходимо і в працях О. А. Захаренка. Видатний педагог зазначав, що «мудрішою людину робить життя» [2, 8-9]. Не лише життєвий досвід та професійна діяльність підвищує рівень професіоналізму фахівця, а і прагнення до постійного вдосконалення, прагнення відповідати запитам суспільства.

Досвід роботи практичних психологів дозволяє виділити та описати десять основних якостей діяльності кваліфікованого психолога, оволодіння якими суттєво підвищує рівень фахової компетенції та виступає критерієм ефективного професійного самовдосконалення. Розглянемо основні якості кваліфікованого психолога [1; 8-12].

1. Мета психологічної допомоги. Кваліфікований психолог орієнтує клієнта в його цілях, дає людині можливість віднайти максимальну кількість варіантів поведінки. Психолог розглядає клієнта як особистість, здатну до життя в контексті культури, з почуттям перспективи, необхідним рівнем рефлексії для вияву різноманітних підходів до проблем свого життя. Іншими словами, кваліфікований психолог вважає метою психологічної допомоги – розкриття нових можливостей клієнта під час взаємодії з ним.

2. Відгуки та реакції практичного психолога в ситуації професійної діяльності. Кваліфікований психолог здатний віднайти достатню кількість вербальних і невербальних реакцій на широкий спектр ситуацій і проблем. Кваліфікований психолог уникає оціночних суджень з приводу дій клієнта.

3. Світогляд (концепція) практичного психолога. Кваліфікований психолог розуміє складність предмета свого дослідження і впливу на індивідуальність людини, усвідомлює неможливість опису та вивчення її в рамках однієї концепції, прагне застосовувати якомога більше наукових підходів.

4. Культурна продуктивність психолога-практика. Кваліфікований психолог здатний виражати достатню кількість думок, слів, моделей поведінки в рамках своєї культури, так і в рамках інших культур. Його індивідуальна та культурна емпатія, спостережливості є основою для культурної продуктивності. Це дозволяє долучитися до світу клієнта та спільно вирішувати проблеми. Психолог має можливість оволодіти розумінням життєвого шляху, відмінного від його власного.

5. Конфіденційність в роботі кваліфікованого психолога присутня завжди. Він чітко рефлексує на зміст психологічної інформації, її значення для клієнта. Психолог здатний проводити чітке розмежування замовника психологічної інформації, клієнта та користувача психологічною інформацією. Кваліфікований психолог розуміє міру відповідальності усіх учасників ситуації його професійної діяльності, володіє юридичними нормами регуляції відповідальності.

6. Обмеження в діяльності практичного психолога. Кваліфікований психолог постійно рефлексує на зміст власної професійної діяльності, реально оцінює свої можливості та рівень кваліфікації. Психолог розуміє і приймає обмеження власних можливостей, своє ставлення до професійної діяльності не ототожнює з власною Я-концепцією, адекватно ставиться до проблеми професійного зростання.

7. Міжособистісний вплив в діяльності психолога-практика. Кваліфікований психолог розуміє, що його реакції впливають на клієнта і навпаки – реакції клієнта впливають на нього самого. Він усвідомлює цей вплив, у взаємодії з клієнтом зумисне виділяє його, фіксує свої почуття, думки, бажання, можливості, та особливості внутрішнього світу клієнта.

8. Людська гідність в роботі психолога є самоцінністю. Повага гідності клієнта для кваліфікованого психолога є аксіомою, котра визначає його чесність під час спілкування при отриманні, використанні та передачі психологічної інформації. Він здатний в адекватній для клієнта формі повідомити психологічну інформацію.

9. Узагальнена теорія в діяльності психолога-практика займає особливе місце. Це узагальнене наукове знання, на зміст якого психолог активно рефлексує в ході роботи, постійно оволодіває новими теоріями та підходами. На їх основі кваліфікований психолог створює і розвиває власну концепцію психологічної допомоги.

10. Відношення до узагальненої теорії кваліфікованого психолога характеризується тим, що він розглядає теорію як відображення дійсності, він бачить в ній стиль мислення. Психолог розглядає теорію як спосіб мислення, який може змінюватись в залежності від культурної, статевої належності людини. Кваліфікований психолог розуміє, що в кожній теорії є свій предмет, способи його опису. Якщо предметом є внутрішній світ людини, то засоби його опису, аналізу, узагальнення у різних дослідників будуть різними.

Молоді фахівці не мають достатньо життєвого та професійного досвіду. Тому у процесі оволодіння спеціальністю слід ставити акцент на розвитку особистості та самовдосконаленні, а саме – можливості подолання обмежень. Самовдосконалення передбачає здійснення творчих самозмін у розвитку особистості, перетворення її внутрішнього та зовнішнього світу в напрямку активного пошуку. Професійне самовдосконалення являє собою сукупний процес, який включає самоосвіту, самонавчання (розширення теоретичних знань та відточення професійних навичок) та самоздійснення майбутнього психолога на основі особистісного розвитку.

Можна виділити основні потреби індивіда, які реалізуються у процесі самовдосконалення :

- пізнавальні потреби: допитливість, спрямованість інтересів, свідомо самоосвіта, творчий пошук, прагнення пізнання істини;
- потреба у самоствердженні: стійка позиція у суспільстві, можливість відчувати себе впевнено, прагнення влади, визнання;
- потреба у самовираженні: показати, проявити себе, свої здібності, якості, бажання сподобатися оточуючим;
- потреба у самовизначенні як синтез первинних потреб: пошук відповідної ролі, місця в житті, в духовному самовизначенні;
- потреба у безпеці: бажання не відчувати страх, переживати любов, симпатію, емоційну близькість, прагнення спілкуватися;
- потреба в самореалізації: бути щасливим, вільним, досягти цілей, реалізувати призначення.

Для того, щоб процеси особистісного самовдосконалення стали домінуючими у психічному розвитку індивіда, слід забезпечити реалізацію таких груп умов:

- усвідомлення завдань та можливостей розвитку;
- участь у самостійній творчій діяльності, набуття певного досвіду успіхів та невдач;
- адекватні стиль та методи зовнішнього впливу, уклад оточення.

У процесі фахової підготовки майбутнім психологам необхідно оволодіти навичками самонавчання, самовиховання та саморозвитку. Ці поняття є суміжними, оскільки доповнюють процес професійного самовдосконалення. Вони реалізуються шляхом активної самостійної діяльності студентів. Ефективному професійному самовдосконаленню майбутніх психологів має сприяти забезпечення таких умов:

- наявність певного рівня особистісного розвитку майбутнього психолога;
- мета самовдосконалення має бути усвідомленою, мотивованою;
- усвідомлення майбутніми фахівцями критеріїв оволодіння професійними вміннями: від початкового до найвищого – психологічної майстерності;
- ефективність забезпечується лише за умови організованої системності;
- різні види та форми навчальної діяльності: засвоєння теоретичних знань та творче оволодіння навичками практичної діяльності;

- самостійна пізнавальна діяльність студентів має здійснюватися у супроводі (під керівництвом) самоактуалізованої особистості викладача;
- паралельність протікання особистісного та професійного розвитку;
- здатність майбутніх психологів до саморефлексії власних особистісних змін;
- здійснення самоаналізу відповідності набутих професійних якостей та вмінь запитам сучасного суспільства.

Результат професійного самовдосконалення перевіряється практикою життя та успішною реалізацією функцій. Здійснення професійного самовдосконалення у процесі фахового становлення можливе за визначення його педагогічних умов, складових та організації системи навчання. Тому одним із завдань підготовки психологів у вищій школі є необхідність розробки теоретичних засад та практичних рекомендацій для здійснення професійного самовдосконалення майбутніх психологів. Перед педагогами постає завдання розробити відповідний навчально-методичний інструментарій, який сприятиме створенню оптимальних умов фахової підготовки студентів, зокрема тих, які навчаються заочно. Створення системи організації фахової підготовки має забезпечити професійне самовдосконалення майбутніх психологів шляхом розвитку мотивації, потенціалу студентів.

Вивчення досвіду одного з видатних педагогів сучасності, О. С. Захаренка та впровадження його ідей щодо розвитку особистості у побудові сучасної моделі професійного становлення сприятиме підвищенню рівня підготовки молодих фахівців.

Література

1. Абрамова Г. С. Введение в практическую психологию. – М., Международная педагогическая академия, 1995. – 264с.
2. Захаренко О. Слово до нащадків – СПД Богданова А.М., 2006. – 216 с.
3. Бондаренко О. Ф. Психологічні особливості сучасної студентської молоді та проблеми професійної підготовки психологів-практиків//Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – № 4. – С.8-10.
4. Концептуальні питання підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації психологів-практиків // Практична психологія у системі освіти: Питання організації та методики /За ред.В. Г. Панка. – К.,1995. – С.18-41.
5. Формування духовних цінностей молоді у творчій спадщині О.А. Захаренка. Навч. посібник / Захаренко С.О., Орлова Н.В. – Черкаси.: Вид. від. ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 2006 р. – 252 с.

***Анотація.** Стаття посвячена проблемі використання духовного наслідства А.С.Захаренка в процесі підготовки майбутніх психологів. Ідея всестороннього розвитку личности переростає в необхідність формування пізнавальної мотивації студентів на шляху оволодіння професією. Личностне розвиток, самосовершенствование може способувати формуванню навичок професійного самосовершенствования.*

***Ключевые слова:** подготовка специалистов, студенты, самосовершенствования.*

***Summary.** This article is devoted to the problem of using spiritual achievements O. S. Zaharenko in the training of psychological specialties. The idea of all-round development of personality develops in the necessity of forming cognitive motivation of students towards mastery of a specialty. Personality, development, self-help skills of professional self-improvement.*

***Key words:** preparation of specialists, students, self-perfections.*

Надійшла до редколегії 05.10.2011 р.

УДК 378.372.4

Степанюк К. І.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ „ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ” ТА ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ

***Анотація.** У статті розглядається сутність поняття „проектна діяльність” та його становлення в системі освіти. Проаналізовано взаємозв'язок термінів „проект”, „метод проектів”, „проектна діяльність”.*

***Ключові слова:** проект, метод проектів, проектна діяльність, педагогічні інновації.*

Постановка проблеми. У сучасній філософії освіти відбувається перехід до гуманістичної системи навчання. З цією метою на європейському ринку праці розпочато і активно проводиться масштабна, різнопланова діяльність, що охоплює законодавчі, концептуально-методологічні, управлінські, наукові та методичні аспекти модернізації вищої педагогічної освіти.

Історичний розвиток педагогічної освіти в межах підготовки майбутніх учителів початкової школи свідчить про активне впровадження в практику педагогічних інновацій, серед яких чільне місце займає проектна діяльність.

Аналіз наукових досліджень. Проблемам педагогічних інновацій на сучасному етапі присвячені праці В. Беспалька, В. Давидова, М. Кларіна, Б. Лихачова, В. Монахова, М. Мейера, В. Сластеніна, Б. Скіннера, Г. Селевко та ін.

Серед технологій, що використовуються у вищій школі, слід окремо визначити технологію проектного навчання, що набуває практичного значення і реалізується через проектну діяльність. Передумови для впровадження проектно-технології створили праці зарубіжних (Д. Дьюї, У. Кіппатрик, Е. Колінгс, С. Тюберг) та вітчизняних педагогів і психологів (П. Блонський, В. Ігнат'єва, Е. Каганова, С. Шацький та ін.).